

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

TİCARET MÜŞAVİRLERİ İLE ELEKTRONİK SOHBETLER FAS KRALLIĞI

MEHMET ALİ ORAN
RABAT TİCARET MÜŞAVİRİ

BURCU ÖZERGÜL ÇOLAK
KAZABLANKA TİCARET MÜŞAVİRİ

26 Eylül 2023

SUNUM PLANI

- Genel ve Ekonomik Bilgiler
- Lojistik ve Stratejik Konum
- Dış Ticarete İlişkin Bilgiler - Türkiye-Fas Ticaret Göstergeleri
- Yatırım Bilgileri
- Bankacılık Sistemi
- Fas'taki Ülkemiz Varlıkları
- SWOT Analizi

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

GENEL VE EKONOMİK BİLGİLER

GENEL BİLGİLER - 1

- Resmi adı: Fas Krallığı
- Başkent: Rabat
- Başlıca Şehirleri: Kazablanka, Rabat, Fes, Marakeş, Tanger, Agadir
- Yönetim: Anayasal Monarşi
- İklim: Akdeniz
- Zaman Dilimi: GMT +1 (Ramazan ayında GMT)
- Resmi diller: Arapça, Berberice
- Diğer Konuşulan Diller: Fransızca (İş, Hükümet ve Diplomasi Dili), İngilizce, İspanyolca

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

GENEL BİLGİLER - 2

GENEL BİLGİLER - 3

Toplam: 37.5 Milyon
Kazablanka: 3.8 milyon
Rabat&Sale: 1.9 milyon
Fes: 1.3 milyon
Tanca: 1.2 milyon
Marakeş: 1 milyon
Agadir: 924 bin
Meknes: 850 bin
Tetouan: 600 bin
Kenitra: 580 bin

GENEL BİLGİLER - 4

- ❑ 18 Kasım 1956: Fransa'dan Bağımsızlık
- ❑ 30 Temmuz 1999: Kral VI Muhammed'in Tahta Çıkışı
- ❑ 1 Temmuz 2011: Yeni Anayasa
- ❑ İslami Kurallar ve Fransız Kanunları: Karma Sistem
- ❑ Hükümet Başkanı: Aziz Akhannouch
- ❑ Bakanlar Kurulu: Parlamento ile Başbakan tarafından seçilen Bakanlar Kral tarafından atanmaktadır
 - Danışmanlar Meclisi (120 Sandalye)
 - Temsilciler Meclisi (395 Sandalye)
- ❑ Seçimler sonrası Kral tarafından atanan Başbakan

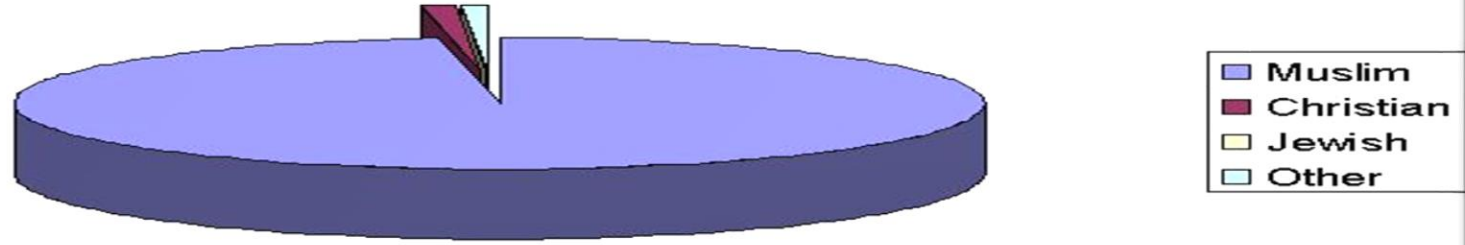
TOPLUMSAL İSTATİSTİKLER - 1

- ❑ Nüfus: 37.5 milyon (2022)
- ❑ Yüzölçümü: 710.850 km²
- ❑ Nüfus Yoğunluğu: 52 kişi / km²
- ❑ Kentsel Nüfus: 24 milyon
- ❑ Kentleşme Oranı: % 65
- ❑ Ortalama Yaşam: 77 yıl
- ❑ Ortalama Yaş: 29.1
- ❑ Nüfusun: %25 çocuk, %57 genç ve yetişkin, %12 yaşlı
- ❑ Nüfus Artış Hızı: % 1
- ❑ Okur yazarlık: gençlerde %94, yetişkinlerde %68

TOPLUMSAL İSTATİSTİKLER - 2

Morocco Religion

Morocco ECO Meter

Ethnic groups - Morocco

Arap – Berberi
%99

Diğer
%1

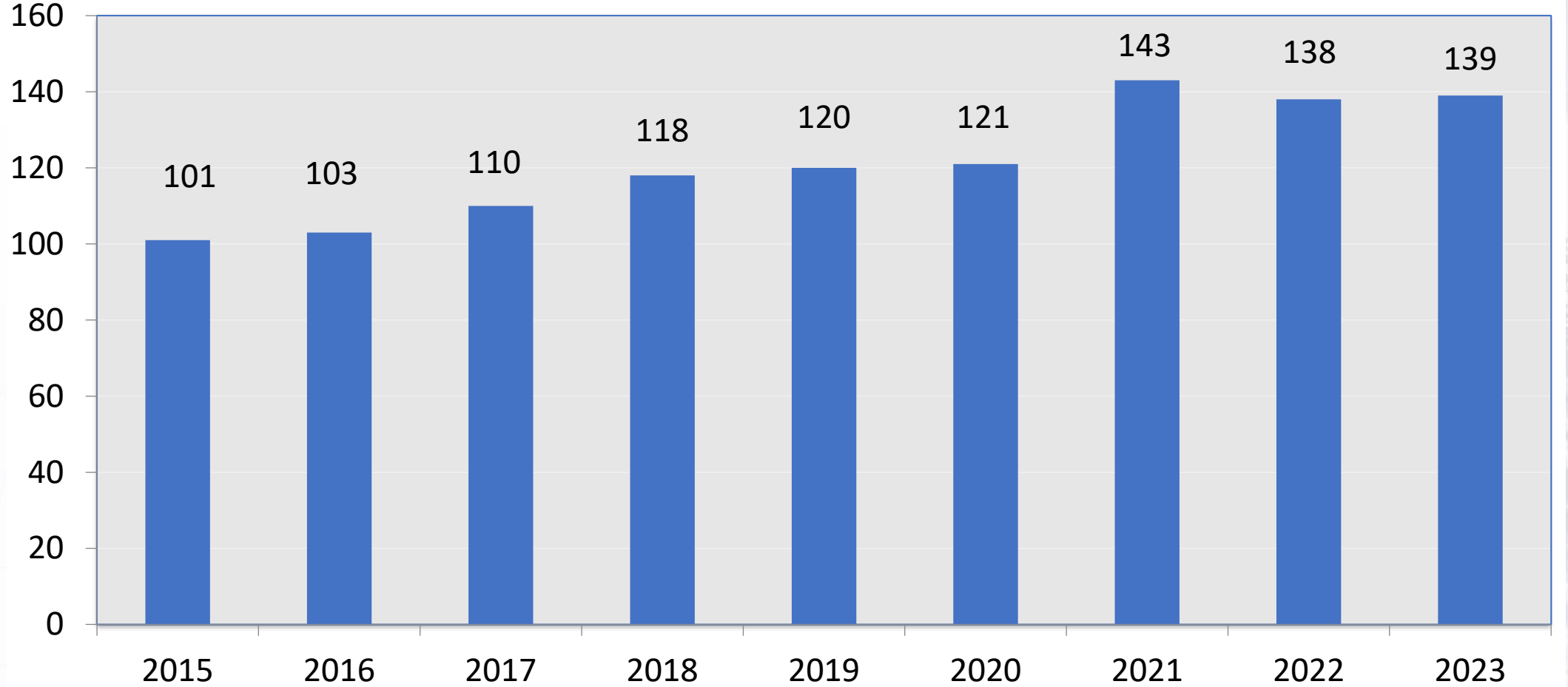
GENEL EKONOMİK BİLGİLER - 2022

- ❑ Kişi Başına Düşen Milli Gelir: 3.760 USD
- ❑ GSYİH: 138,1 milyar USD
- ❑ İstihdam: 12,5 milyon
- ❑ İşsizlik: %12.9
- ❑ GSYİH Büyüme Hızı: % 1.1
- ❑ Enflasyon: % 6,6
- ❑ İhracat: 42.3 milyar USD (Trademap)
- ❑ İthalat: 72.8 Milyar USD (Trademap)
- ❑ Ülkeye giren toplam yatırım stoku : 63,3 milyar USD
- ❑ Toplam Rezervler: 32,3 milyar USD
- ❑ Dış Borç: 65,4 Milyar USD
- ❑ Ülkeye Gelen Yabancı Turist Sayısı: 10.9 milyon
- ❑ Ülkeden Çıkan Turist Sayısı: 2 milyon (2019)
- ❑ Kur: 1 USD = 10,24 MAD; 1 Euro = 10,90 MAD (25/09/2023)

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

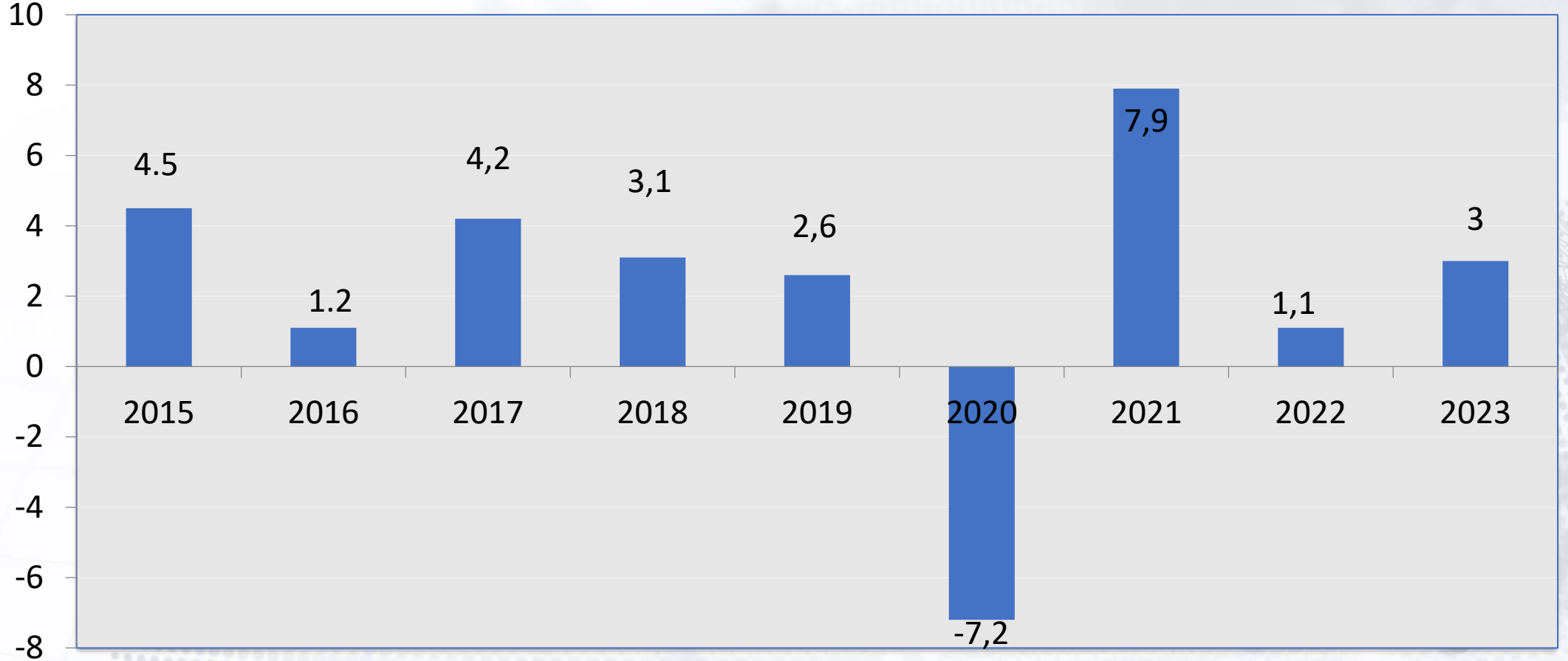
GSYİH (milyar USD) (IMF-2023)

Not: 2023 tahmini değer

GSYİH Büyüme Hızı (%) (IMF-2023)

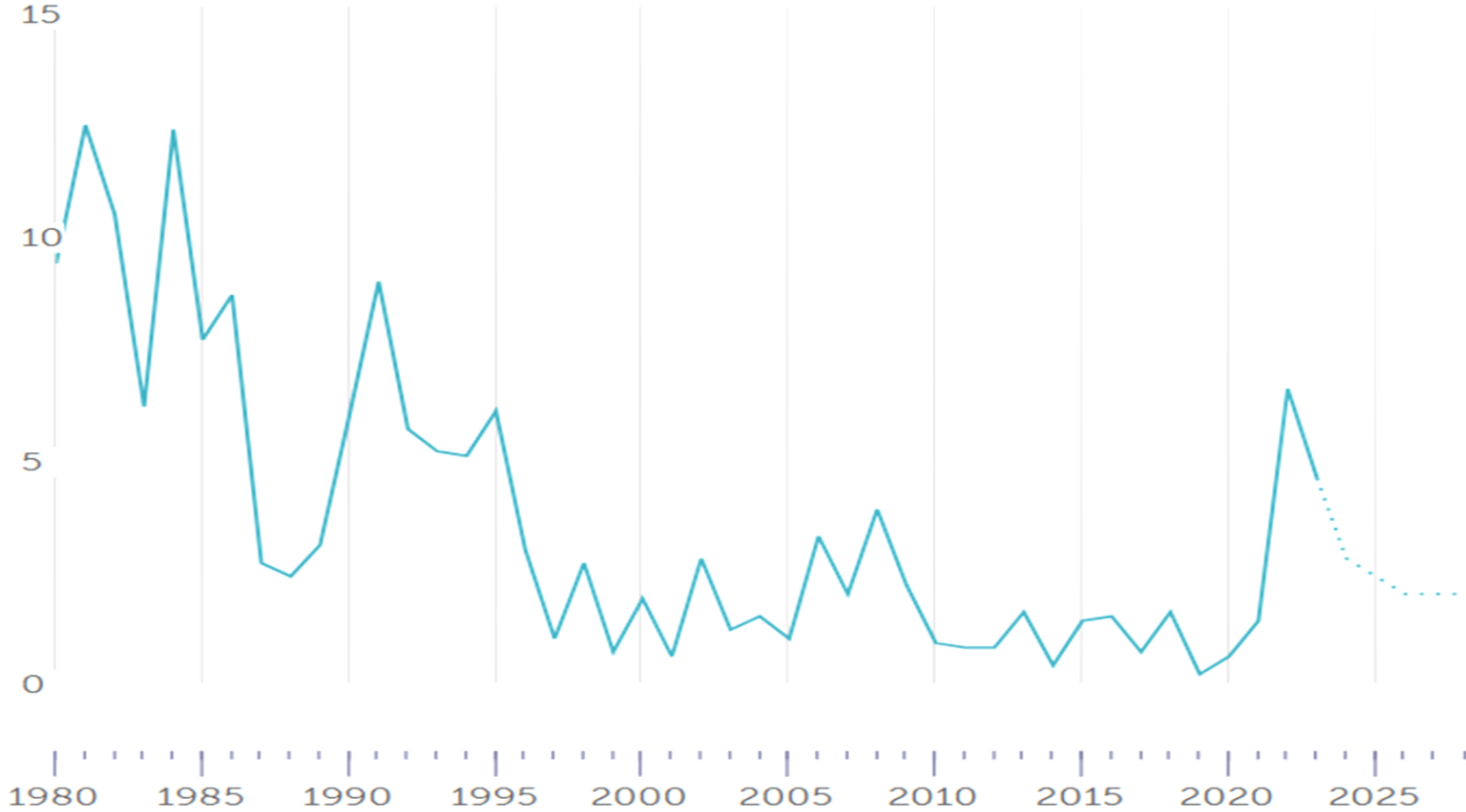

Not: 2023 tahmini değer

Enflasyon Oranı (%) (2022)

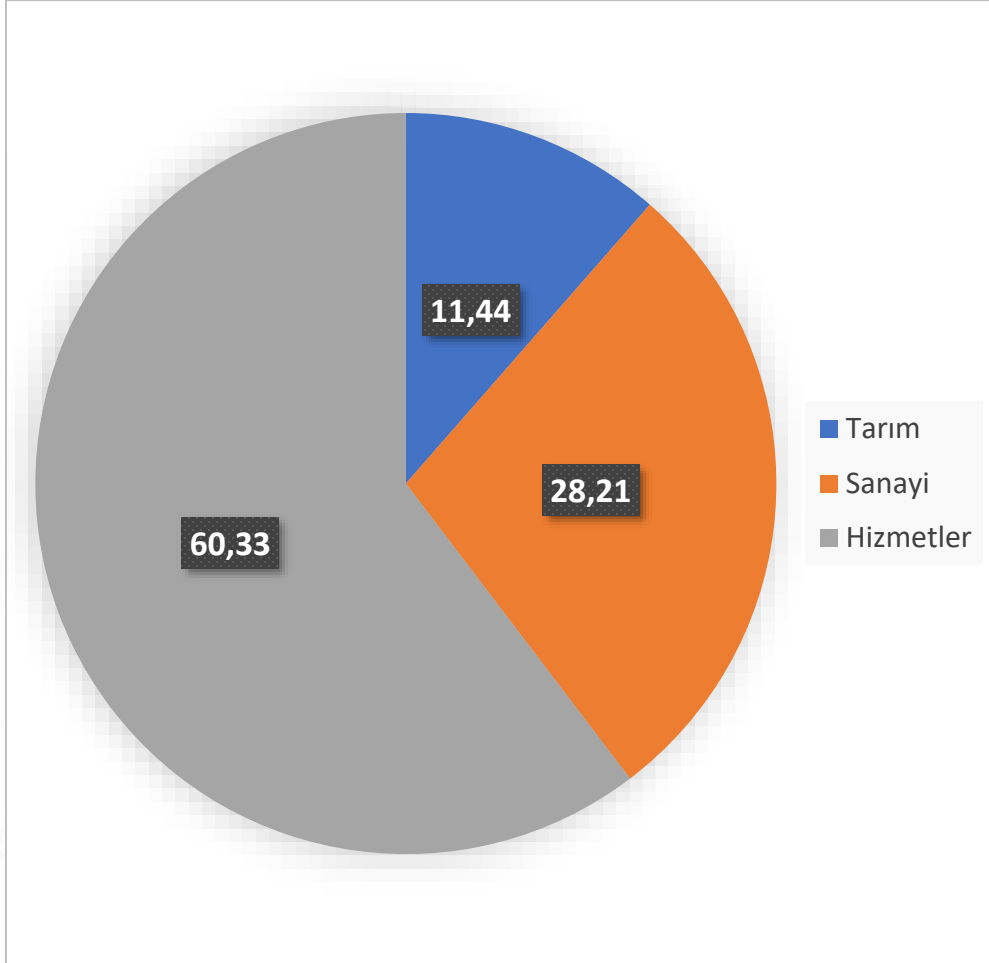
— Inflation rate, average consumer prices (Annual percent change) — 4.6

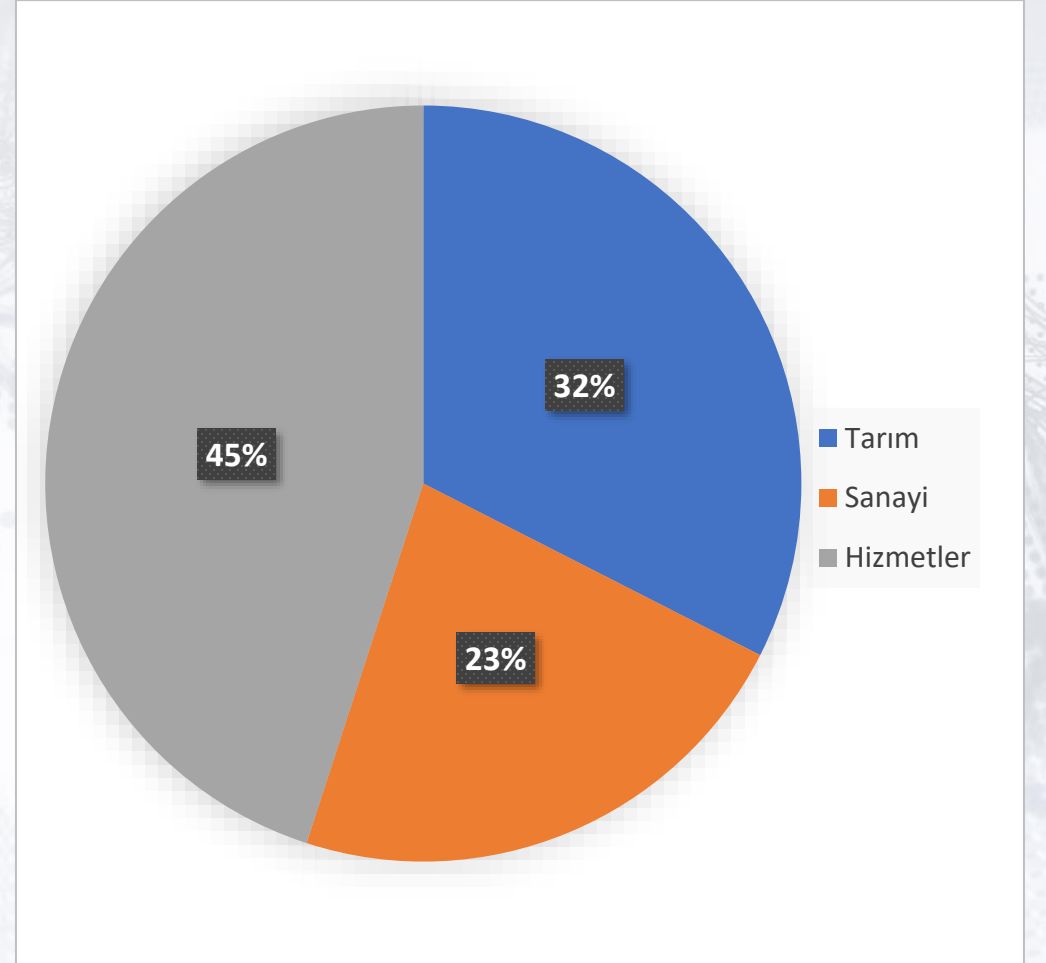

GSYİH ve İş Gücünün Sektörel Dağılımı

GSYİH Sektörel Dağılımı

İş Gücünün Sektörel Dağılımı

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

BAŞLICA İSTİHDAM ALANLARI

Toplam işgücü oranı

0-14 Yaş : % 26

15-64 Yaş : % 66

65 Yaş Üzeri: % 8

- **Tarım ve Balıkçılık: 4 Milyon**
- **İmalat Sanayi (Gıda, Tekstil, Konfeksiyon, Kimya, Mekanik-Metalürji, Elektrik-Elektronik): 1,2 Milyon**
- **İnşaat: 1 Milyon**
- **Turizm: 500 Bin**
- **Ulaştırma: 500 Bin**
- **Zanaatkarlık : 400 Bin**
- **Madencilik : 53,9 Bin**

VERGİ ORANLARI - 2022

❑ Kurumlar Vergisi:

Net Kar (Fas Dirhemi)	Oran
300.000 e eşit veya daha az	% 10
300.001 ile 1.000.000 arasında	% 20
1.000.000 dan fazla	% 31

❑ Gelir Vergisi:

Yıllık Gelir Dilimleri	
0- 30 000 MAD,	%0 gelir vergisi
30 001- 50 000 MAD,	%10 gelir vergisi
50 001- 60 000, MAD,	%20 gelir vergisi
60 001- 80 000, MAD,	%30 gelir vergisi
80 001- 180 000, MAD,	%34 gelir vergisi
180 000 MAD üzeri,	%38 gelir vergisi

❑ KDV: % 20 (istisnai ürünlerde %14, %10, %7)

❑ Sosyal Güvenlik Ödemeleri İşveren Payı: % 21,09

❑ Damga Vergisi sayfa başına 20 MAD

❑ Taşıt vergisi 350-20.000 MAD (motor gücü ve yakıtı göre)

❑ Bu vergiler dışında- Gayrimenkul İrad Vergisi, konut vergisi ve Belediye Hizmetleri vergisi

2023 Finans Kanunu ile 2026 yılında tamamlanacak geçiş dönemi ile % 20, %35 ve % 40 olarak revize.

Fas'ın 2016 yılında hayata geçirdiği elektronik platform uygulaması sayesinde; gelir, kurumlar vergisi ve KDV ödemeleri elektronik ortamda yapılabilir.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

FAS'TA İŞ YAPMA KOLAYLIĞI (WORLD BANK - DOING BUSINESS INDEX 2020)

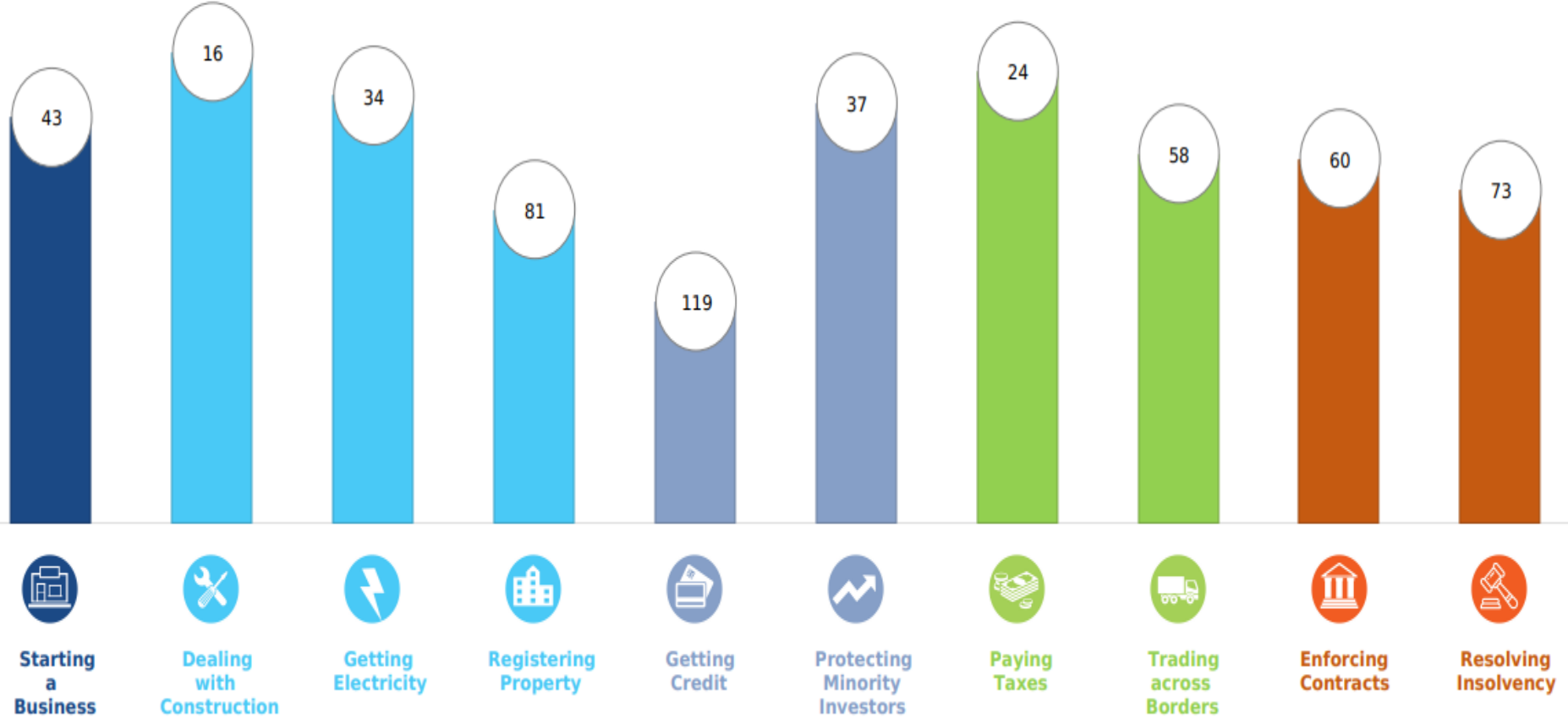
Rankings on Doing Business topics - Morocco

DB Rank

DB Score

53

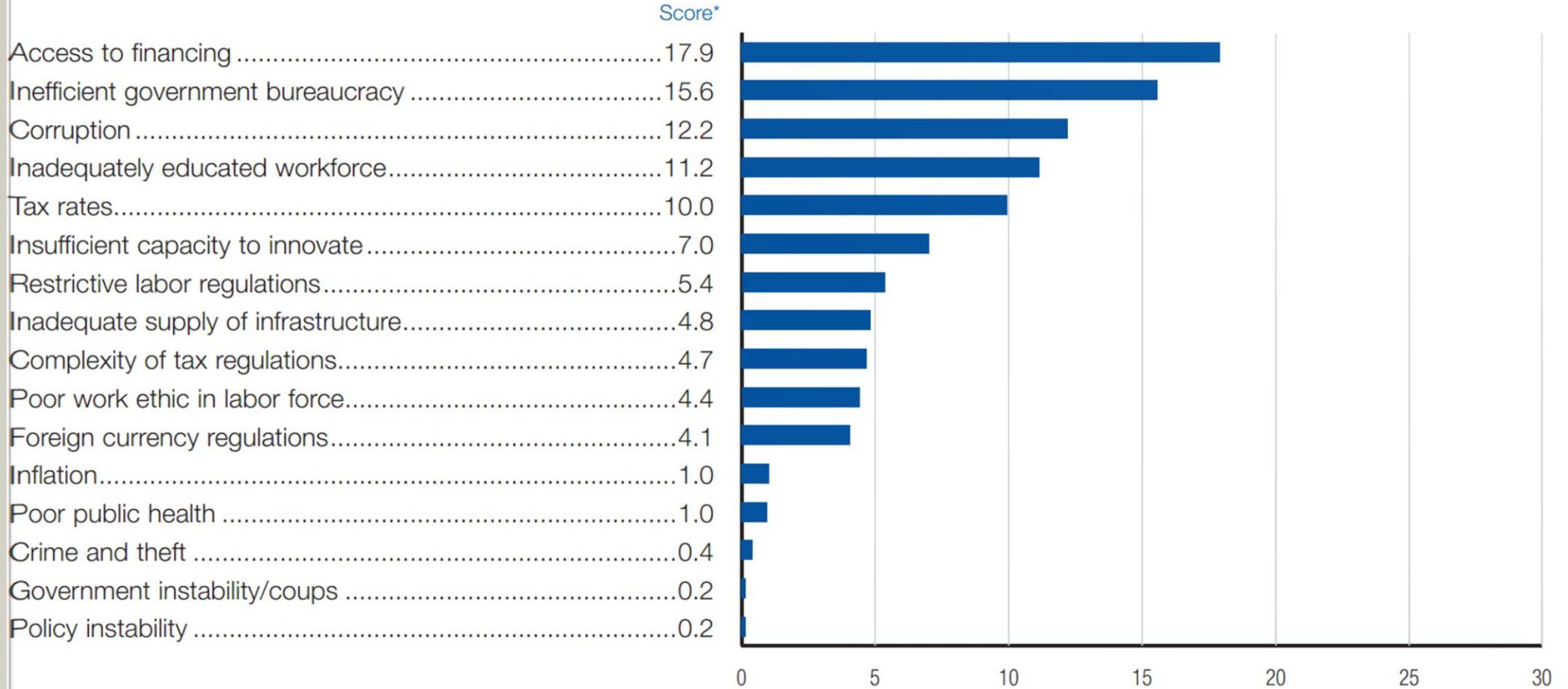
73.4

İŞ YAPMA AÇISINDAN PROBLEMLİ ALANLAR (WORLD BANK - DOING BUSINESS INDEX 2020)

The most problematic factors for doing business

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

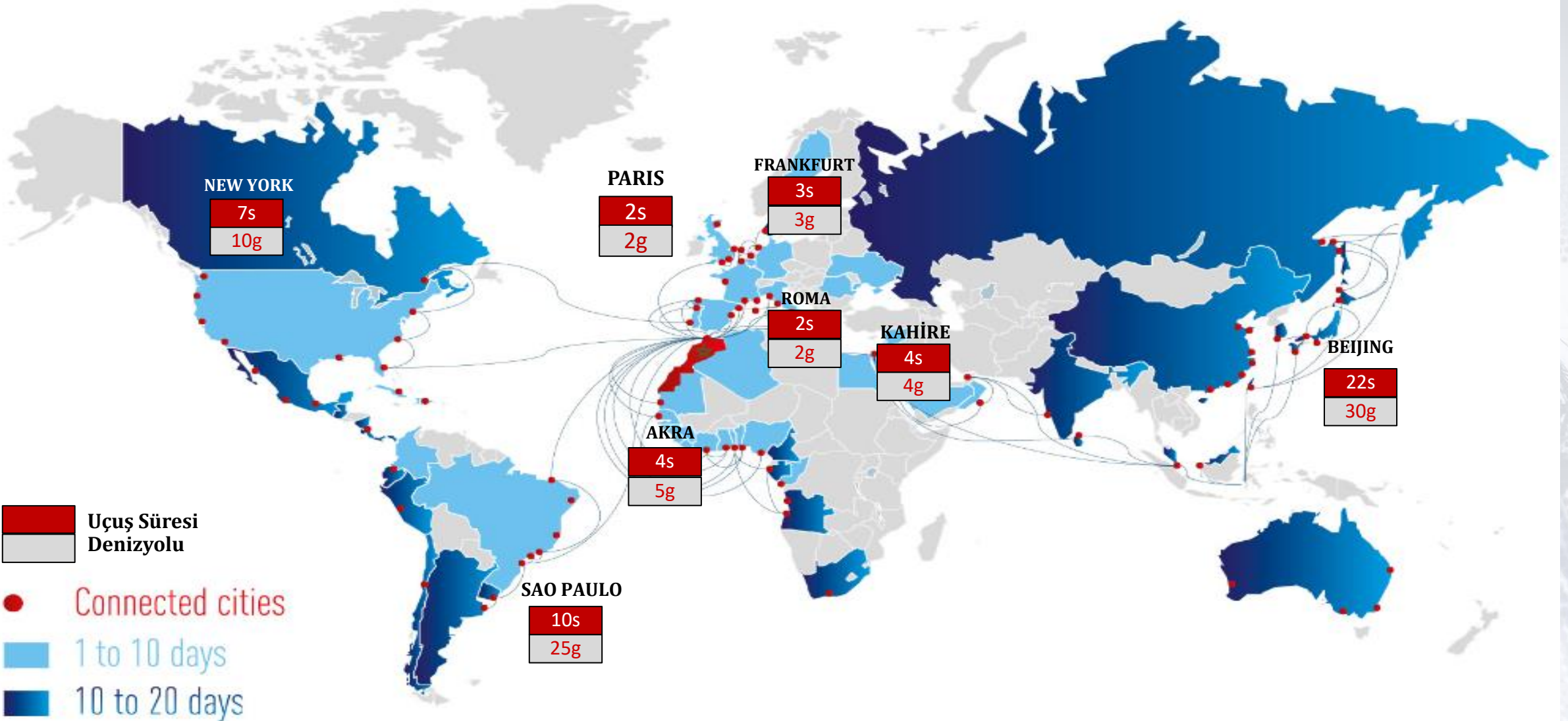
LOJİSTİK VE STRATEJİK KONUM

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

STRATEJİK KONUM

Invest in Morocco
Sharing Success

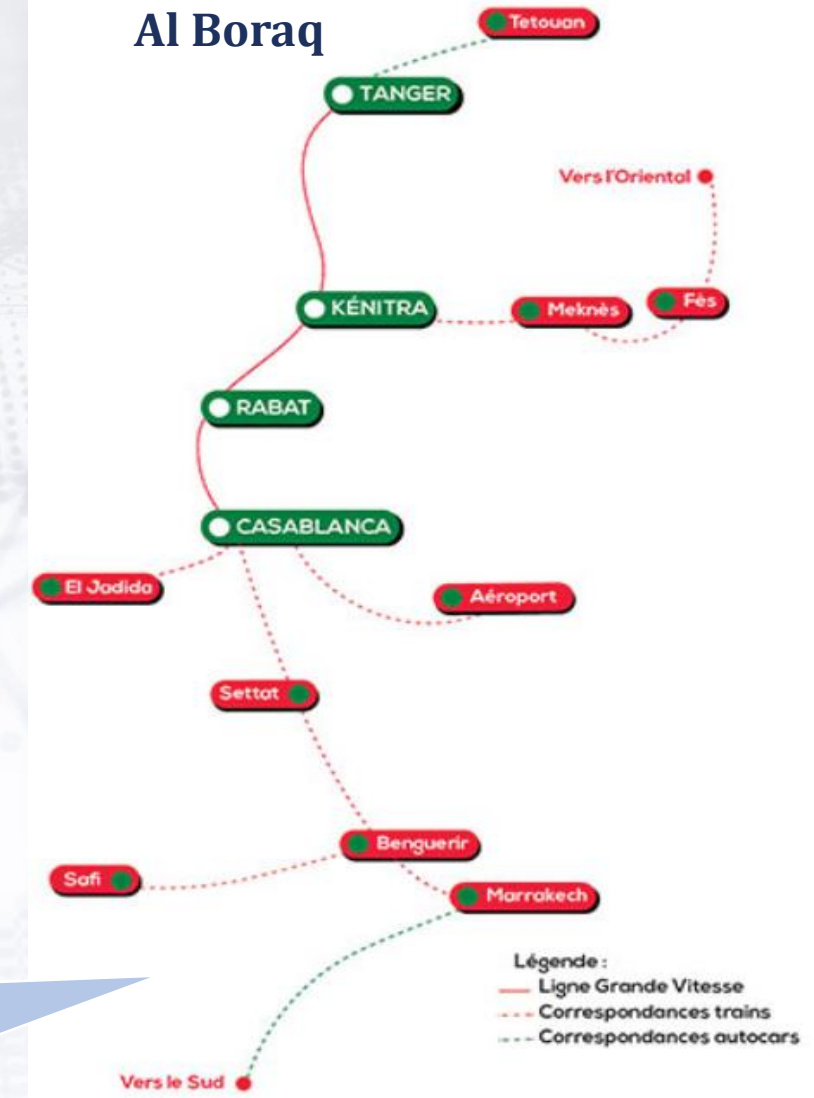

ULAŞIM ALTYAPISI

- ❑ 10 büyük şehri birbirine bağlayan 1512 km'lik otoyol
- ❑ 2120 km demiryolu
- ❑ 18 uluslararası havaalanı
- ❑ 38 liman
- ❑ 13 ticari liman

2019 - Afrika'daki ilk hızlı tren - Al Boraq
330 km

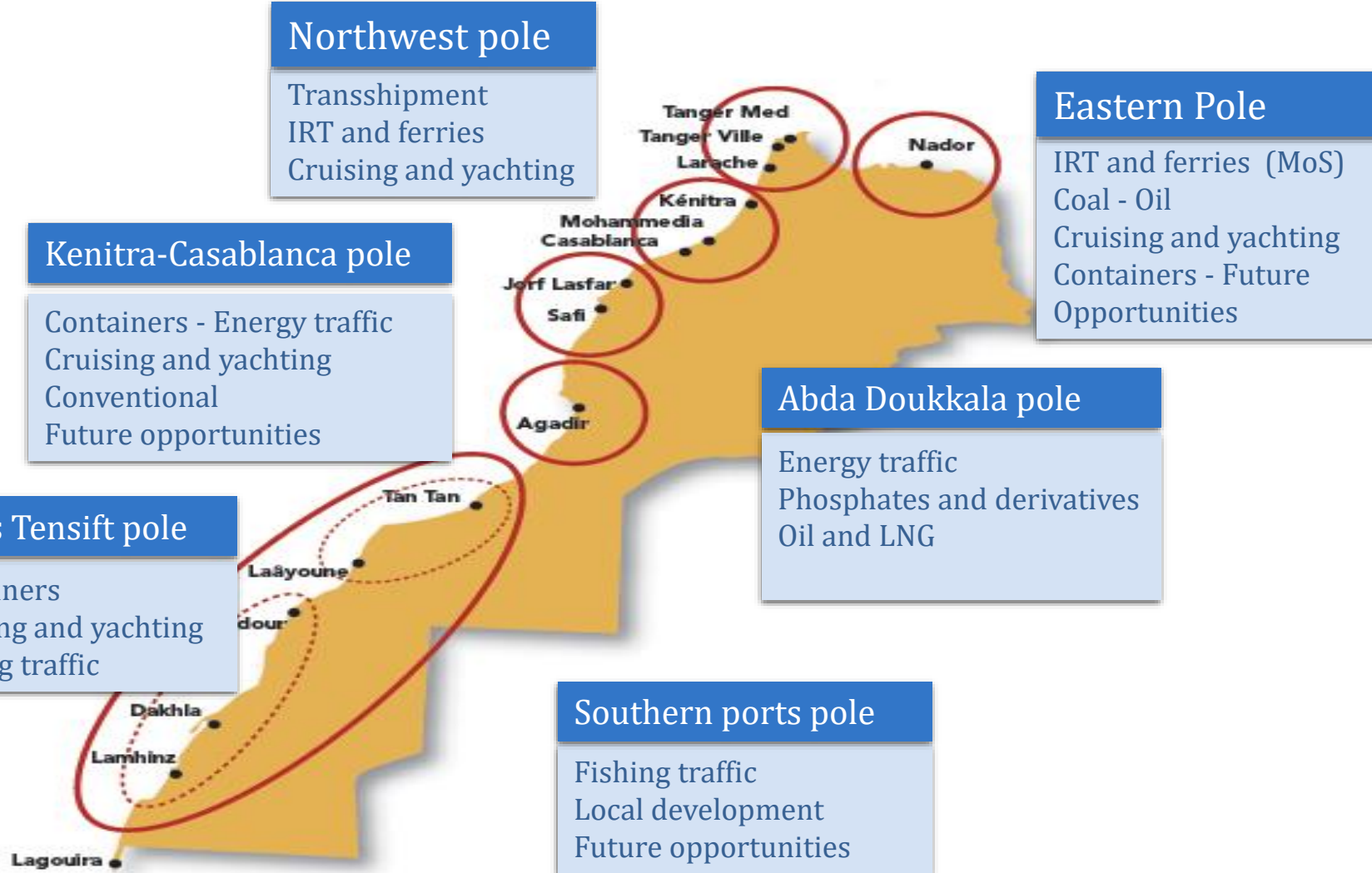

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

FAS LİMANLARI

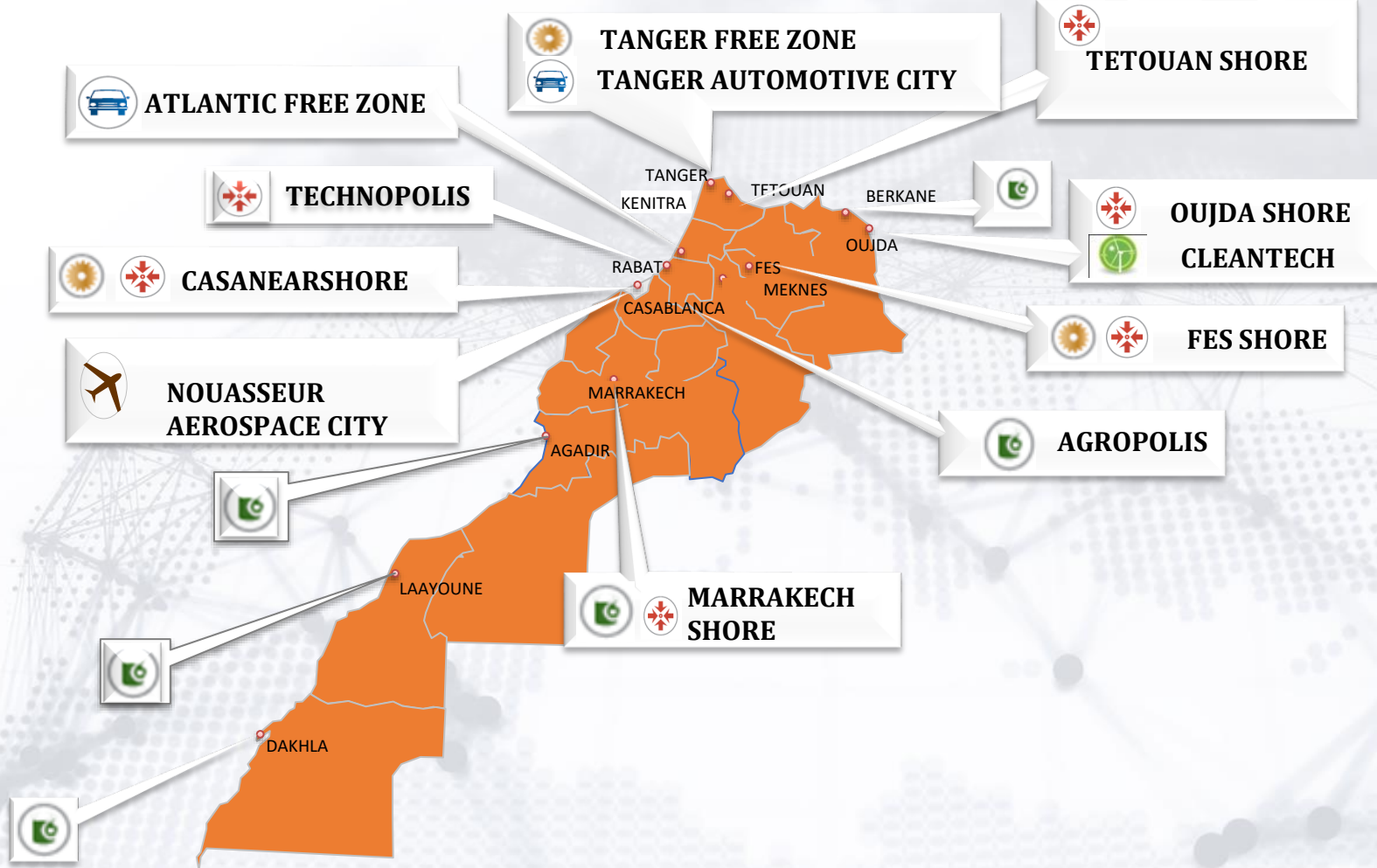
2008 yılında hayata geçirilen PORTNET sistemi sayesinde limanlardaki bürokratik işlemler elektronik ortama aktarıldı.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ENTEĞRE SANAYİ PARKLARI (P2Is)

OFFSHORE P2I	HAVAYOLU P2I	YENİLENEBİLİR ENERJİ P2I
GENEL P2I	OTOMOBİL P2I	TARIM P2I

SERBEST TİCARET ANLAŞMALARI

TİCARET ANLAŞMALARI 55 Ülke ile Serbest Ticaret

TÜRKİYE-FAS SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

- ❑ Türkiye-Fas STA yürürlük tarihi – 1 Ocak 2006
- ❑ STA M4 – «İthalattaki gümrük vergileri ve gümrük vergilerine eş etkili bütün vergiler, işbu Anlaşmanın Protokol I hükümlerine göre kaldırılacaktır.»
- ❑ STA M17 – «Taraflar, 4 üncü Madde hükümlerinden sapma olarak, sınırlı bir süre için, gümrük vergilerinin yükseltilmesi şeklinde geçici uyum önlemleri ihdas edebilir.»
- ❑ Ocak 2018 - Fas 54, 55, 57, 58, ile 60-63. Fasıllarda yer alan «Türkiye menşeli» bazı nihai tekstil ve hazır giyim ürünlerine “Geçici Uyum Önlemleri” getirdi, ilave gümrük vergisi koydu
- ❑ STA Tadil Anlaşması Yürürlük tarihi – 28 Nisan 2022
Tekstil, giyim, ayakkabı, otomotiv sektörlerindeki bazı ürünlere 5 yıllık geçici bir süreyle vergi uygulanacağı hükme bağlandı

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

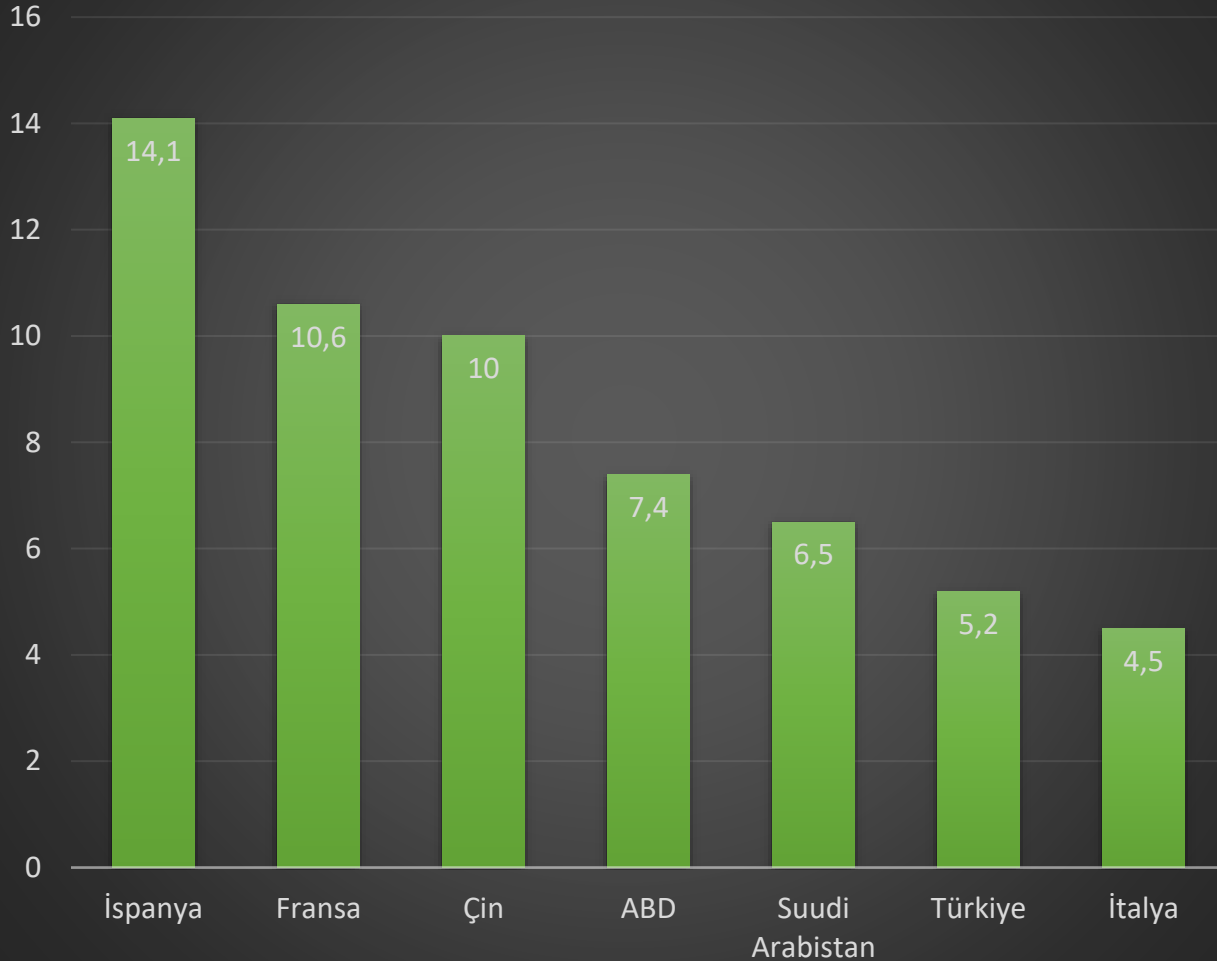
DIŞ TİCARETE İLİŞKİN BİLGİLER - TÜRKİYE-FAS TİCARET GÖSTERGELERİ

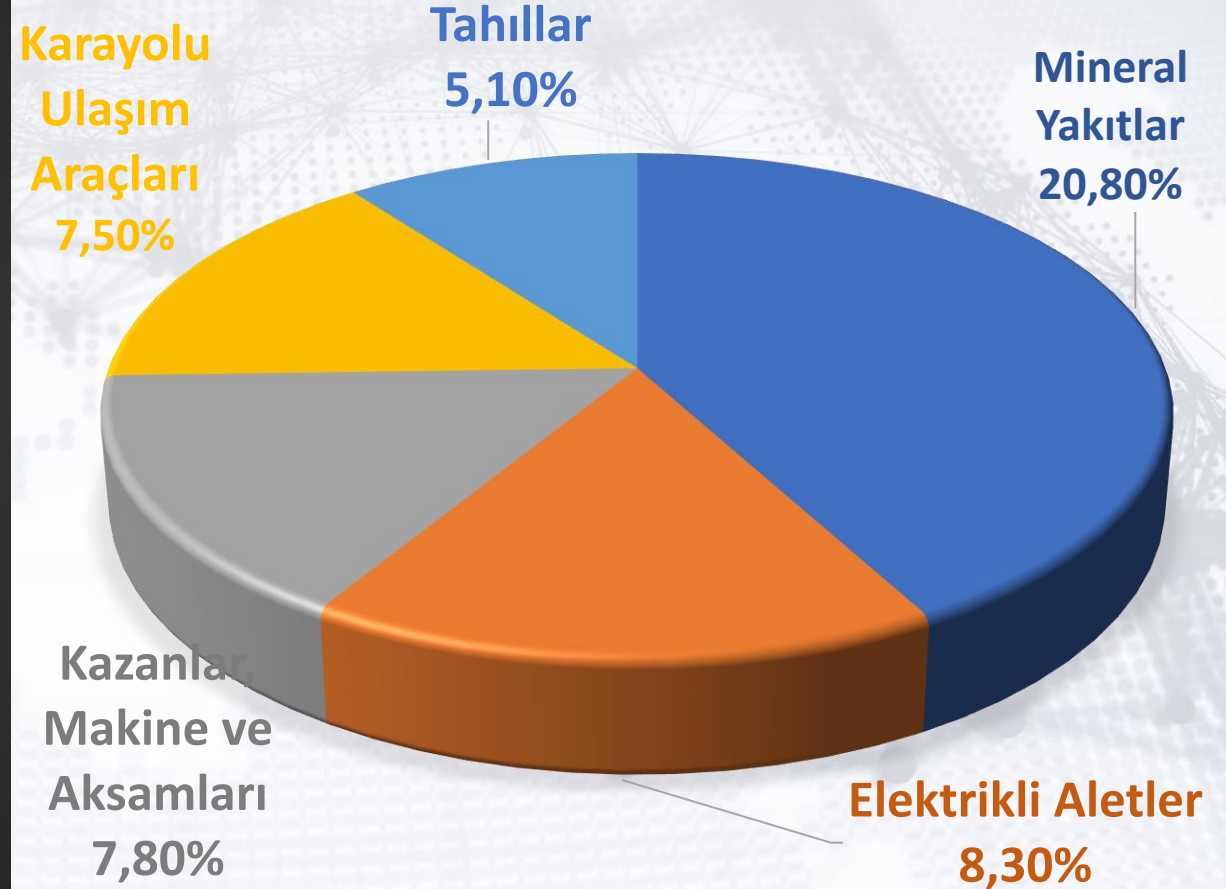
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Fas'ın İthalat Yaptığı Ülkeler

Fas'ın İthalatında Yüzde Olarak

Fas'ın İthalatında Başlıca Ürünler

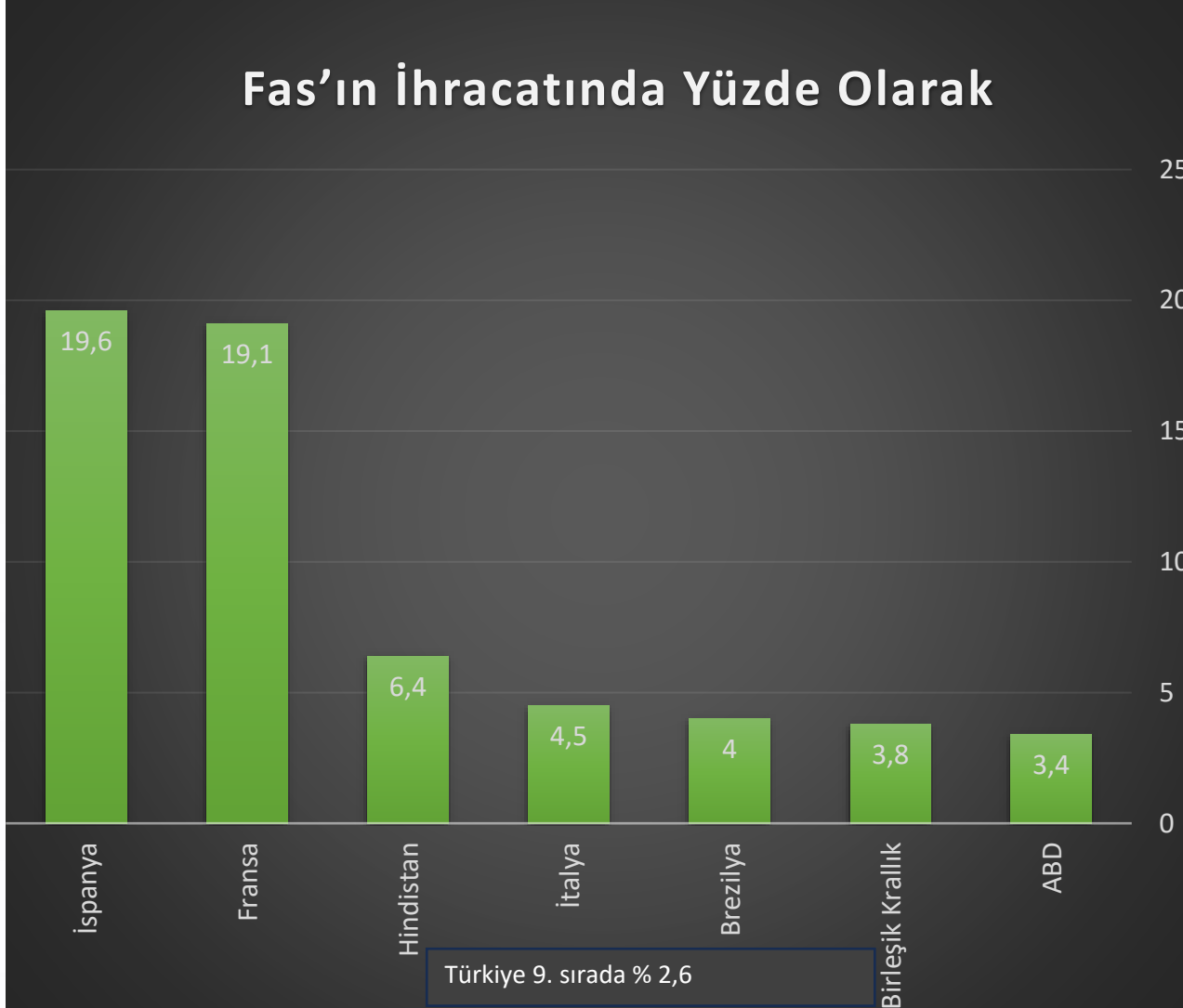

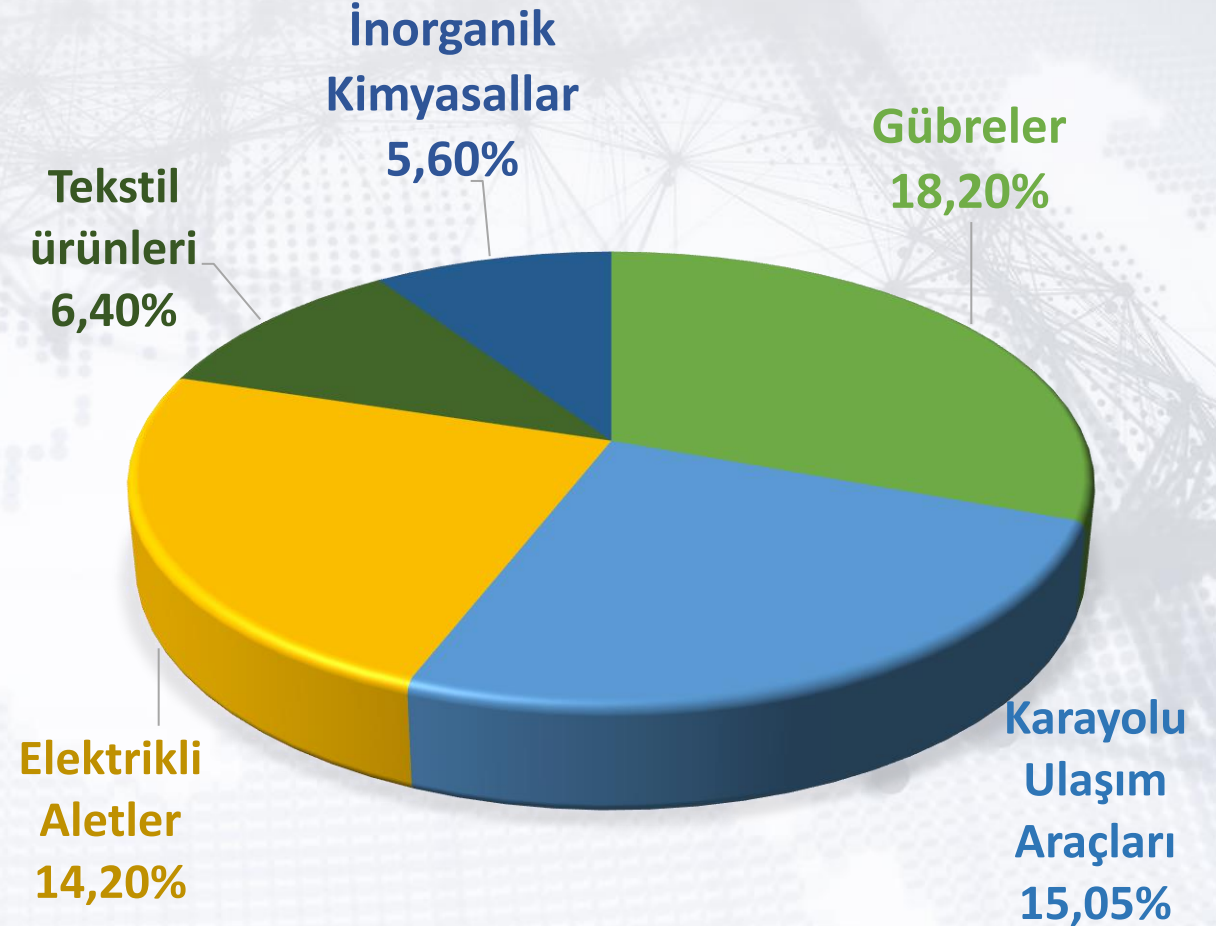
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Fas'ın İhracat Yaptığı Ülkeler

Fas'ın İhracatında Yüzde Olarak

Fas'ın İhracatında Başlıca Ürünler

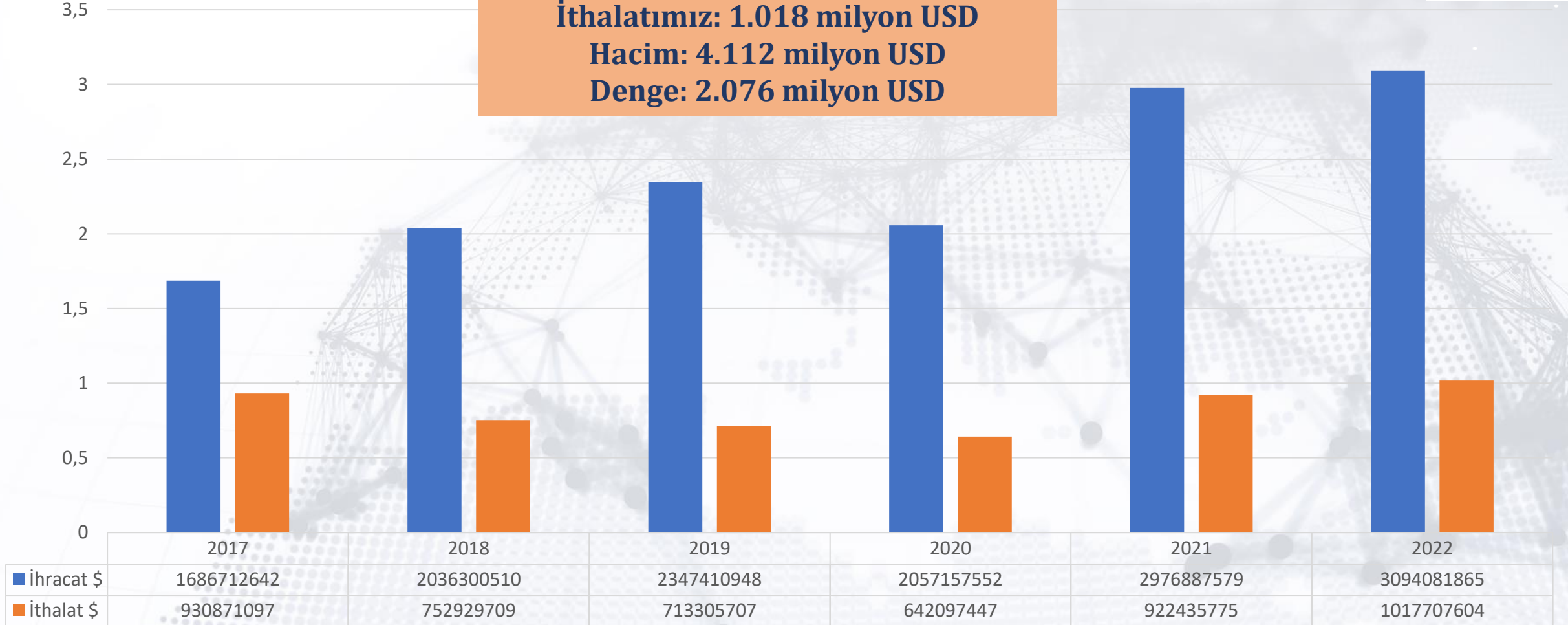

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

TÜRKİYE - FAS DIŞ TİCARET RAKAMLARI (2022)

Toplam İhracatımız: 3.094 milyon USD
İthalatımız: 1.018 milyon USD
Hacim: 4.112 milyon USD
Denge: 2.076 milyon USD

■ İhracat \$ ■ İthalat \$

TÜRKİYE – FAS İHRACAT

Fasıl Adı	2021 (\$)	2022 (\$)	Değişim (%)
Demir ve çelik	492.270.940	596.550.817	21,18
Tekstil ürünleri (iplik, kumaş, yer kaplamaları, hazır eşya)	314.909.635	380.717.578	20,90
Motorlu kara taşıtları, bisiklet ve motosikletler, bunların aksam ve parçası	368.545.612	280.927.396	-23,77
Demir, çelik, bakır, nikel, alüminyum ve diğer adi metallere eşya	149.137.521	161.753.338	8,46
Elektrik makineleri, cihazları ve aletleri, vb. aksam, parçaları	173.266.349	150.177.199	-13,33
Tanklar ve diğer zırhlı savaş taşıtları (motorlu) (silahla donatılmış olsun/olmasın)	131.298.700	136.981.513	4,33
Diğer genel endüstri makina/cihazların aksamları	98.148.890	113.899.017	16,05
Giyim eşyası ve bunların aksesuarları	116.100.304	100.215.854	-13,68
Güç üreten makineler ve araçlar	78.455.832	93.108.514	18,68
Kauçuk ve kauçuktan eşya	82.525.627	88.128.845	6,79
ÜLKE TOPLAM	2.976.887.579	3.092.238.544	3,87

TÜRKİYE - FAS İTHALAT

Fasıl Adı	2021 (\$)	2022 (\$)	Değişim (%)
Motorlu kara taşıtları, bisiklet ver motosikletler, bunların aksam ve parçası	185.607.015	254.083.256	36,89
Hayvanlar için gıda maddeleri	98.925.583	151.711.354	53,36
İnorganik kimyasal ürünler	187.278.965	144.073.605	-23,07
Hayvansal ve bitkisel gübreler, tuz, kükürt, topak, alçı gibi mineral maddeler	90.558.980	103.367.836	14,14
Giyim eşyası ve bunların aksesuarları	67.263.916	100.842.412	49,92
Mineral kimyasal gübreler	116.627.510	79.968.782	-31,43
Elektrik makinaları, cihazları ve aletleri, vb. aksam, parçaları	58.919.327	69.129.115	17,33
Balıklar ve diğer deniz ürünleri	27.431.771	27.201.613	-0,84
Tekstil ürünleri (iplik, kumaş, yer kaplamaları, hazır eşya)	8.805.190	14.947.098	69,75
Metal cevherleri, döküntüleri, hurdaları	8.768.189	9.908.323	13,00
ÜLKE TOPLAM	922.435.775	1.017.707.477	10,33

TÜRKİYE - FAS YÜRÜRLÜKTEKİ ANLAŞMALAR

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	16.05.1972	05.09.1972/14297
Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	20.06.1984	14.08.1984/18489
YKTK Anlaşması	08.04.1997	04.05.2004/25452
Gümrük Konularında Karşılıklı İdari ve Teknik Yardım Anlaşması	13.05.2003	05.08.2003/25190
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	07.04.2004	22.06.2005/25853
Serbest Ticaret Anlaşması	07.04.2004	28.12.2004/25684 (Mükerrer)
Sağlık Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma	30.03.2005	26.12.2007
STA Tadil Anlaşması	24.08.2020	24.04.2022/31819

KORUNMA ÖNLEMLERİ

- ❑ **Kaplamalı Ahşap Paneller:** 19 Eylül 2025 tarihine kadar
33.000 Tonu aşınca kg başına 1,6 dirhem
- ❑ **İnşaat Demiri ve Filmaşın:** 15 Ekim 2023'e kadar
Filmaşın için 146.410 Tonu aşınca kg başına 0,55 Dirhem
İnşaat Demiri için 129.825 Tonu aşınca 0,55 Dirhem
- ❑ **Sıcak Haddelenmiş Sac:** 18 Haziran 2026'ya kadar
% 22'lik ek vergi – Her yıl % 1 azalış
- ❑ **Soğuk Haddelenmiş Sac ve Kaplanmış Sac:** 31 Aralık 2024'e kadar
36.000 ton kontenjan aşılmıca % 12,5'lik ekstra vergi
- ❑ **Çelik ve Demir Tüp ve Borular:** 6 Kasım 2023'e kadar
%25'lik ek vergi – Yeni Gözden Geçirme Soruşturması sürüyor
- ❑ **Galvanizli Teller:** 5 Mayıs 2023 tarihinden itibaren 5 yıl
Anti-Damping Vergisi (%61)
- ❑ **Elektrikli Küçük Fırınlar** – Anti-damping Soruşturması Devam Ediyor

UYGUNLUK KONTROLLERİ

❑ Menşe Ülkesinde Kontrole Tabii Tutulanlar:

Demir veya çelik tellerden mensucat, ızgara, ağ ve kafeslikler, kauçuktan boru ve hortumlar...

❑ Fas Gümrük Noktalarında Kontrole Tabii Tutulanlar:

Seramik Fayans, Çimento, Sızdırmazlık Levhaları, Sıhhi Ürünler, Musluklar, Plastik Borular, Filmaşın, İnşaat Demiri, İş Kıyafetleri Dışındaki Giyim Ürünleri, Ayakkabı...

❑ Yetkili Firmalar:

- ✓ Applus Fomento
- ✓ Tuv Rheinland
- ✓ Bureau Veritas
- ✓ SGS Maroc
- ✓ Intertec Labtest

E-TİCARET BİLGİLERİ

Ödeme aracı	2019 payı	2020 payı
Çek	%13	%9,5
Virman	%42	%46,5
Banka kartı	%28	%28
Otomatik ödeme	%14	%14,5

Banka kartı kullanımı (2021)	Toplam işlem sayısında payı	Toplam işlem değerinde payı
Para çekme	322,9 milyon işlem	317,2 milyar dirhem
Mağazalarda ve e-ticaret sitelerinden ödeme	105,2 milyon işlem	39,8 milyar dirhem

- ❑ Smartphone kullanım oranı: %81,8
- ❑ İnternet aboneliği oranı: nüfusun %84,1'i (%84,5 i mobil internet)
- ❑ Nakit para kullanımı düşük, ödeme aracı olarak en çok banka virmanı
- ❑ Yurtdışı e-ticaret siteleri harcama sınırı kişi başı yıllık 1.500 USD
- ❑ Kullanılan banka kartı sayısı 17.9 milyon
- ❑ Uluslararası kredi kartları ile yapılan işlem 12,4 milyon ve 1,31 milyar USD (İşlem başına yaklaşık 105 USD)
- ❑ E-ticaret alışverişlerinde genelde kapıda ödeme
- ❑ JUMIA (www.jumia.ma) & AVITO (www.avito.ma)

➔ Stokla çalışmaması, dağıtımın ilgili şirket tarafından yapılması, yüksek komisyon

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

YATIRIM BİLGİLERİ

YATIRIM ORTAMI

Yatırımcıları Koruma

- Birleşmiş Milletler Üyesi (1956)
- DTÖ Üyesi (1995)
- 51 adet Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması
- 62 adet Yatırımı Koruma Anlaşması
- OECD Yatırım Komitesi üyesi
- Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID)
- Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA) Üyesi
- NATO Akdeniz Diyalogu üyesi (1994)
- Fas-AB Gelişmiş Statü Anlaşması (2008)
- Arap Ligi, Arap Magrip Birliği, Frankafon, İslam Konferansı Örgütü, 77'ler Grubu, Akdeniz Birliği ve Sahel-Sahara Devletleri Birliği üyesi

Uluslararası Belgeler

- OECD'nin Yeşil Büyüme Deklarasyonu ile uluslararası iş ve finans faaliyetlerinin yürütülmesinde dürüstlük ve şeffaflık deklarasyonuna tabi

Türkiye

- Ticaret Anlaşması (RG 1972)
- Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması (RG - 1984)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (RG 2004)
- Gümrük Konularında Karşılıklı İdari ve Teknik Yardım Anlaşması (RG - 2003)
- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (RG - 2004)
- STA (RG - 2004) Yürürlük Tarihi - 2006
- VIII Dönem KEK Toplantısı Protokolü (RG - 2004)
- IX. Dönem KEK Toplantısı Protokolü

ŞİRKET KURULUŞU

- ❑ Yatırım Ajansları sayesinde büyük oranda kolaylaştırılmıştır.
- ❑ Şirket kurulumu için yerli ortak veya garantör bulma zorunluluğu yoktur.
- ❑ Yatırım Ajanslarına başvururken sunulması gereken belgeler aşağıdadır:
 - ✓ **Negatif Sertifikası:** Şirketin adının kullanımda olmadığını gösteren, Fas Sınai ve Ticari Mülkiyet Ofisi tarafından verilen belge. Online alınabilir. 1 yıl geçerlidir.
 - ✓ **Şirket Sözleşmesinin** hazırlanması: Noter huzurunda veya özel sözleşme şeklinde hazırlanabilir. Noterler, avukatlık şirketleri, yetkili muhasebe firmaları hazırlayabilir.
 - ✓ **Ödenmiş Sermayenin Yatırılması:** 8 gün içinde ödenmiş sermaye bankaya yatırılarak bankadan sertifika alınması gerekir. Şirketlerin 100.000 DM'den fazla sermayeye sahip olması durumunda bankada en az sermayenin % 25'i bloke edilmelidir.
 - SARL – Limited şirket kurulabilmesi için istenen asgari sermaye tutarı: 10.000 DH
 - SA - Anonim şirket kurulabilmesi için istenen asgari sermaye tutarı: 300.000 DH
 - ✓ **Tek form** denilen başvuru formunun doldurulması ve Yatırım merkezine ibrazı
 - ✓ **Kurumlar Vergisi Kaydı ve Vergi Sicil Numarası**
 - ✓ **Ticaret Siciline Kayıt**
 - ✓ **Sosyal güvenlik Kaydı**
 - ✓ **Resmi gazetede** kuruluşun yayımlanması

YAKLAŞIK MALİYETLER

Enerji Maliyetleri

- Elektrik: 0,84-1,41 DH / Kwh
- Su: 2,09-5,00 DH / M3
- Benzin: 15.46 DH / Litre
- Dizel: 13,61 DH / Litre

Tahmini Ücret Maliyetleri

- Asgari Ücret: 300 Avro civarı
- İşçi Montaj Elemanı: 300 Avro
- Satış Personeli: 1.200 Avro
- Müdür veya Yetkili Eleman: Kıdemine göre değişmekle birlikte 2.500 ile 4.000 Avro arasında

Tahmini Arsa Maliyetleri

- Tanger Serbest Bölgesi: 5,2 USD / m²
- Midparc Serbest bölgesi, Kazablanka : 4,3 USD /m²
- SettaPark sanayi bölgesi (Kazablanka Settat Berrechid bölgesi) 0,71 USD /m²
- Ecoparc sanayi bölgesi (Kazablanka Settat Berrechid bölgesi) 0,61 USD /m²
- Mağaza Depo Ortalama Kira Maliyeti : 12 USD / m²

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

CASABLANCA FINANCE CITY

Global Financial Centers Index (GFCI): Dünyada 30. / Afrika'da 1. / MENA'da 2.

**CFC Statüsüne sahip 200 firma
50 Afrika ülkesini temsil
15 Finans Merkezi ile işbirliği**

- İdari prosedürlerin kolaylaştırılması
- Kurumlar vergisinin %20'ye sabitlenmesi
- Gelir vergisinde %20 indirim avantajı
- e-Hizmetler
- İş seyahati hibesi

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

GENEL TEŞVİK SİSTEMİ

1- Ana Destekler

50 milyon Fas Dirhem veya daha fazla yatırım yapılması + en az 50 istihdam yaratılması

VEYA

En az 150 istihdam yaratılması

Kriterler

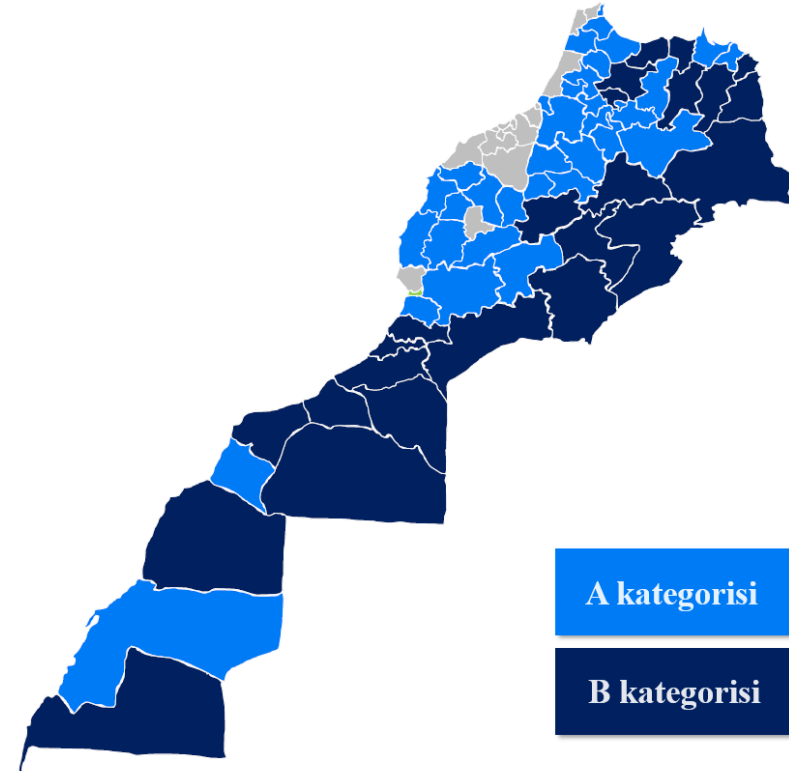
A- Ortak Yatırım Primleri

- İstihdam/Sermaye Oranı

> 1 et ≤ 1,5	5%
> 1,5 et ≤ 3	7%
> 3	10%

- Kadın istihdam oranı %30'a eşit veya daha büyük: %3
- Geleceğin meslekleri veya faaliyetlerin üst segmente yükseltilmesi: %3
- Sürdürülebilir yatırım projesi: %3
- Yerel entegrasyon projesi: %3

B- Bölgesel Primler

GENEL TEŞVİK SİSTEMİ

1- Ana Destekler

Kriterler

50 milyon Fas Dirhem veya daha fazla yatırım yapılması + en az 50 istihdam yaratılması

VEYA

En az 150 istihdam yaratılması

C- Sektörel Primler: %5

Endüstri

Yenilenebilir enerjiler

Dış kaynak kullanımı

Turizm ve eğlence

Atık dönüşümü ve geri kazanımı

Dijitalleşme

Kültür endüstrisi

Lojistik ve nakliye

Su ürünleri yetiştiriciliği

Not: Bahsi geçen teşvik primleri, teşvik almaya uygun olduğu görülen yatırım projelerinin desteklenebilir yatırım değerinin %30'u olarak birleştirilebilecek olup yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminde gerçekleştirilecek yatırım projelerine yönelik birleştirilmiş primler otuz milyon (30.000.000,00) Fas Dirhemi ile sınırlıdır.

GENEL TEŞVİK SİSTEMİ

2- Stratejik nitelikteki yatırım projelerine yönelik özel destek

Kriterler

- Projenin Fas'ın su, enerji, gıda veya sağlık güvenliğinin sağlanmasına etkin bir şekilde katkıda bulunması
- Projenin yaratılacak dolaysız veya dolaylı istihdam sayısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olması
- Projenin Fas'ın bölgesel, kıtasal veya uluslararası düzeyde ekonomik etkisi ve stratejik konumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olması
- Projenin sektörel ekosistemler veya sektörel faaliyetler gelişimine katkıda bulunması (otomotiv, havacılık, tarım, gıda, ilaç, tekstil ve deri ürünlerinin üretimi, gemi inşaatı, madencilik, deniz suyu tuzdan arındırma sektörü...)
- Projenin en son teknolojilerin geliştirilmesine ve benimsenmesine önemli ölçüde katkıda bulunması

Şartlarından birinin karşılanması ve buna ilave olarak

- Projenin 2 Milyar Dirhem'in üzerinde bir tutarda olması

VEYA

Projenin **savunma sanayisi** alanında gerçekleştirilmesi

GENEL TEŞVİK SİSTEMİ

3- Diğer teşvikler

Kriterler

50 milyon MAD (yaklaşık 5 Milyon USD) veya üzerinde yatırım

Koşul

Yatırım Komisyonu tarafından onaylanmış yatırım sözleşmesi

Teşvik

• Şirketin faaliyete başladığı dönemden itibaren 36 ay boyunca ekipman, eşya, materyallerin ithalatında KDV'den muafiyet

- Söz konusu muafiyet yukarıdaki ürünlerle aynı anda ithal edilen parça ve aksesuarları da kapsamaktadır

- İnşaat sektöründe faaliyette bulunan firmalar için 36 aylık süre, iş başlangıcı için onayın alındığı tarihte başlar

• Yatırım kontratının imzalandığı tarihten itibaren 36 ay boyunca ekipman malzemesi, materyal ve araçlar için ithalat yükümlülüklerinden muafiyet

SERBEST BÖLGELERDE TEŞVİK İMKANLARI

Kriter: Cirosunun en az % 85'i (özel izin alınırsa % 70) ihracat kaynaklı olmalı

Teşvikler:

- Kurumlar Vergisi: İlk 5 yıl tam muafiyet, sonraki 20 yıl boyunca % 8.75 (01.01.2021 tarihinden itibaren söz konusu bölgelerde yerleşen firmalar için 5 yıllık muafiyetten sonra %15)
- Gelir vergisi: ilk 5 yıl tam muafiyet, sonrasında %20
- KDV: ihracat serbest bölgesinde alıp satılan mal ve hizmetler için sınırsız muafiyet
- İşletme vergisi: 15 yıl boyunca muafiyet
- Şirket kurma ve sermaye artırımını ücretlerinden muafiyet, yatırım projesi için gerekli arsa edinme ücretlerinden muafiyet
- Sermaye dönüşüm ve ülke dışına çıkarılmasında sınırlama yoktur
- Yabancı para ile transfer serbestisi

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

BANKACILIK SİSTEMİ

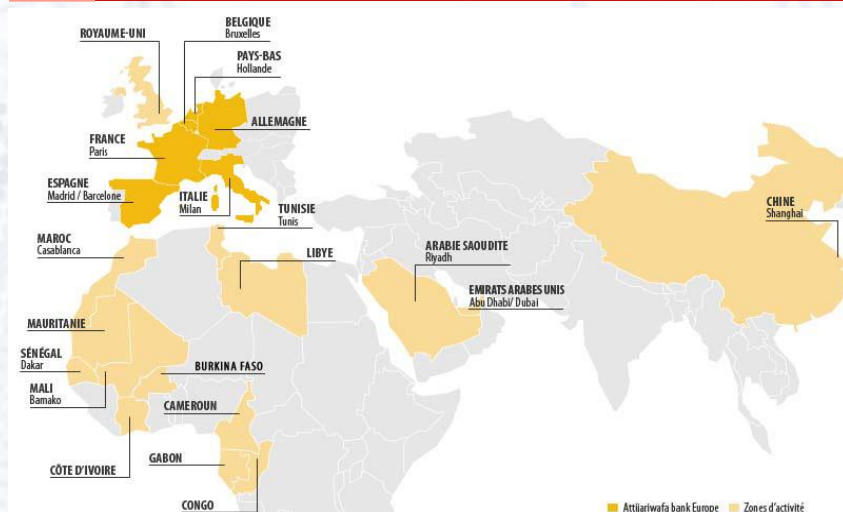
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

BANKACILIK

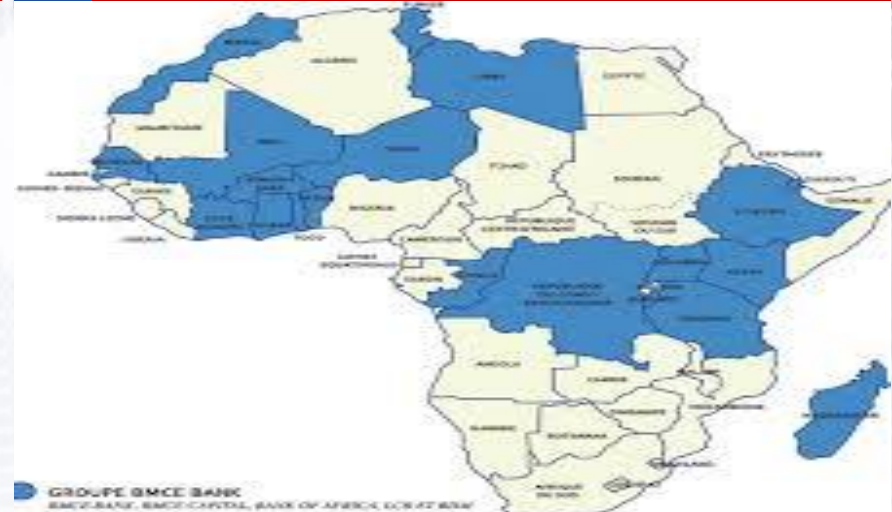
- ❑ Güney Afrika'dan sonra Afrika'daki en yüksek bankacılık hizmetleri yaygınlığına sahiptir.
- ❑ Banka varlıkları GSYİH'nin önemli bir kısmına ulaşmıştır. % 70 den fazla olduğu tahmin edilmektedir.
- ❑ Afrika'da ilk 10 banka arasında 3 Fas bankası yer almaktadır:
 - * Attijariwafa Bank
 - * Groupe Banque Populaire
 - * BMCE Bank
- ❑ Uluslararası bazı bankalar da faaliyette bulunmaktadır.
- ❑ Bazı Fas bankalarının Batı Afrika ve Sahra Altı Afrika ülkelerinde şubeleri mevcut

Attijariwafa Bank

BMCE Bank (and Bank of Africa)

PARA TRANSFERİ

Para Transferi

- Yasak yoktur ancak izin prosedürü vardır (Offices Des Changes-ODC)
- Bankadan alınan form (Annexe formu) ve yurtdışından gelen parayı ispatlayan evraklar (Ticari sözleşme ve/veya fatura gibi)
- Başvuru bankaya
- Para çıkışının nedenleri ve hangi iş/işlemlerle ilgili
- Bankadan Office des Changes'e evrakların intikali
- Office des Changes para transferi izni

Kar Transferi

- Fas'ta kurulan şirket yada konsorsiyum tüm vergileri öder
- %10 stopaj kesintisi ve banka komisyonu kesilir
- Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması ülkemizde muafiyet

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

İHALELER

- ❑ Bakanlıklar, kamu kurumları ve yerel yönetim kuruluşları, belediyeler, hastaneler, özel sektör kuruluşları ihaleci kuruluşlar
- ❑ Kamu alımları asgari 21 gün önce gazetelerde ve aşağıdaki internet sitesinde duyurulmak zorundadır
- ❑ Kamu ihale portalı (www.marchespublics.gov.ma)
- ❑ Hazine İdaresi (Trésorerie Générale du Royaume-TGR) ihalelerin ve bu kapsamda yapılan harcamaların mevuzata uygunluğunu denetlemekle yükümlü olan kurum
- ❑ Sayıştay ve Bölgesel Saymanlıklar da denetim faaliyeti yürütmekte

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

FAS'TAKİ ÜLKEMİZ VARLIKLARI

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

YERLEŐİK ÜLKEMİZ FİRMALARI

- ❑ Yaklaşık 2.000 civarında Türk vatandaşının olduğu düşünölmektedir.
- ❑ 180 civarında Türk firması mevcuttur
- ❑ Tekstil, Mobilya, İnşaat, Lojistik, Perakende, Beyaz Eşya, Hijyenik ürünler, Ticaret, Gastronomi

MÜTEAHHİTLİK SEKTÖRÜ

Fas'ta Türk müteahhitleri tarafından bugüne kadar 4,18 milyar USD değerinde 93 proje üstlenilmiş ve tamamlanmıştır.

T.C. TİCARET
BAKANLIğI

SWOT ANALİZİ

İHRACAT POTANSİYELİMİZE İLİŞKİN SWOT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER

- Türkiye ile STA
- YKTK
- Siyasi istikrar
- Vize Muafiyeti
- Fas'ın stratejik konumu
- Şirket kurulumunda Yerli Ortak Zorunluluğunun Olmaması
- Bankacılık sistemi
- Türk malının kalite algısının yüksek olması
- Kültürel yakınlık
- Türk dizilerinin sevilmesi
- İş insanlarının artan ilgisi
- Genç nüfus

TEHDİTLER

- Geniş STA Ağı
- İthalatta Fiyat Düzeltme (Referans Fiyat) Uygulaması
- Tarife dışı engelleri
- Ödeme ve Alacak Problemleri
- Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Anlaşması
- Korumacı Eğilim
- Bürokrasinin fazla olması
- Fiyat rekabeti-Çin

ZAYIF YÖNLER

- Bazı İhalelerde Yerli Firmalara sağlanan % 15 fiyat avantajı
- Kontrollü Kambiyo Rejimi – para transferi & kar transferi
- Nitelikli iş gücü eksikliği
- İş insanlarını bir araya getiren STK'ların yetersizliği
- Pazara giriş izin, lisans, sertifikasyon süreçlerinin uzun olması
- Yetkililere erişim zorluğu
- Finansmana ulaşım (kredi)

FIRSATLAR

- Sağlık ve Eğitim Turizmi
- Yenilenebilir enerji potansiyeli
- Öğrenci değişim faaliyetleri
- Yabancı yatırımlarının artırılmasına yönelik atılan adımlar

ÖNEMLİ WEBSİTELERİ

- ❑ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı : www.mcinet.gov.ma
- ❑ Kamu İhale Sitesi: <https://www.marchespublics.gov.ma>
- ❑ Office Des Changes: <http://www.oc.gov.ma/DataBase/CommerceExterieur/requete.htm>
- ❑ Kamu portalı: <http://www.egov.ma/fr>
- ❑ Maliye Bakanlığı: <http://www.finances.gov.ma/en/SitePages/home.aspx>
- ❑ Enerji Bakanlığı: <http://www.mem.gov.ma/SitePages/Default.aspx>
- ❑ Ulaştırma Bakanlığı: <http://www.equipement.gov.ma/en/Pages/home.aspx>
- ❑ Gümrük İdaresi : www.douane.gov.ma
- ❑ Vergi İdaresi : <http://portail.tax.gov.ma/wps/portal/>
- ❑ Yatırım Kalkınma Ajansı : www.invest.gov.ma
- ❑ Bölgesel Yatırım Merkezi (Centre Régional d'Investissement) : www.rabatinvest.ma
- ❑ Mesleki Federasyonlar: <http://www.cgem.ma/fr/federations-sectorielles>

FUAR TAKVİMİ

FUAR	Tarih-Yer
FORUM INTERNATIONAL DES LICENCES & MASTERS 2023	22-23 Eylül 2023, Kazablanka
AEROSPACE MEETINGS CASABLANCA 2023	3-5 Ekim 2023, Kazablanka
GRAIN & MILLING EXPO 2023	4-5 Ekim 2023, Kazablanka
DIGITAL DENTISTRY SOCIETY GLOBAL CONGRESS 2023	12-14 Ekim 2023, Kazablanka
MOROCCO SIEMA EXPO 2023- Morocco Food Expo 6. International Food Hospitality and Technologies Exhibition	17-19 Ekim 2023, Kazablanka
MEGA CERAMICA MOROCCO 2023	17-19 Ekim 2023, Kazablanka
A2 INTERNATIONAL EDUCATION FAIRS - MARRAKECH 2023	26-29 Ekim 2023, Marakeş
Elec-Expo (16. Uluslararası Elektrik, Aydınlatma, Elektrik Mühendisliği ve Endüstriyel Otomasyon Fuarı) ENER Event (11. Uluslararası Yenilenebilir Enerji ve Enerji Etkinliği Fuarı) Tronica Expo (10. Uluslararası Elektronik, Elektronik Güvenliği, Akıllı Bina, Mekanik ve Havacılık Fuarı)	8-11 Kasım 2023, El Jadida
Garden Expo- International Trade Fair for Landscaping, Technology and DIY Garden	9-11 Kasım 2023, Kazablanka
Morocco Hometex & Morocco Fashiontex	15-17 Kasım 2023, Kazablanka
4. Choiseul Africa Business Forum	16-17 Kasım 2023, Kazablanka
Global Green Event - International Exhibition of Environmental Equipment, Technology and Services	22-25 Kasım 2023, El Jadida
SIAB EXPO MOROCCO - International Food & Drink Exhibition in Morocco	22-25 Kasım 2023, Kazablanka
2. Lifestyle Expo ve Homestyle Expo	5-7 Aralık 2023, Kazablanka
Morocco Leather and Shoes-Morocco International Exhibition for Leather, Footwear & Accessories Fair	7-10 Aralık 2023, Kazablanka
2. Covering Expo & Woodex	12-14 Aralık 2023, Kazablanka
Solaire Expo – Maroc 2024	27-29 Şubat 2024, Kazablanka
MADESIGN -Morocco International Decoration, Furniture, Home textiles & Carpet Exhibition	11-13 Mayıs 2024, Kazablanka

TEŐEKKÜRLER

Rabat Ticaret Müőavirliđi
ve
Kazablanka Ticaret Ofisi

E-posta: rabat@ticaret.gov.tr
kazablanka@ticaret.gov.tr

Müşavire Danışın: <https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr>

Web: www.ticaret.gov.tr/ülkeler/Fas
